

Keskiajan luostarikaupunki Raumaan uusia näkymiä

Seurakunnalta iso sijoitus ja tutkijaryhmän vuosien työpanos historiatutkimukseen.

Kari Suni
Rauma

Viisi vuosisataa keskellä kaupunkia olleen Rauman seurakunnan varhaisvaiheisiin – ja samalla kaupungin historiaan on saatu uutta valaistusta.

Seurakunnan teettämä ja Suomalaisen kirjallisuuden seuran julkaisema historiateos *Risti ja lounatuuli – Rauman seurakunnan historia keskialalta vuoteen 1640* tuo merkittävän lisän myös valtakunnallisesta näkökulmasta aikakautensa tutkimukseen.

Tuloksena on noin 300-sivpinen kuvitettu tieteellinen julkaisu, jonka artikkeleiden tutkimustyössä on ahertanut 13 maan eturivin tutkijaa. Historiatoimikunnan puheenjohtaja, johtava kappalainen Ville Niittynen on tyytyväinen viiden vuoden tulokseen.

Seurakunta on käyttänyt työhön noin 125 000 euroa ja Kordelinin rahasto on tukenut historiahanketta 50 000 eurolla. Tietoa on koti-



KARI SUNI/SK

TUTKIJAA, filosofian tohtori Tuula Hockman kiittelee Rauman seurakunnan historiaprojektin olevan erikoinen, myönteinen poikkeus.

maan lisäksi kaivettu muun muassa Ruotsin valtionarkistosta sekä Vatikaanin arkistoista.

JULKAISTU HISTORIAKIRJA avaa näkymiä keskiaikaan ja tarkemmin aikaan 500–600 vuotta sitten, kun seurakunta ja Rauman kaupunki saivat kuninkaalta suosionosoituksena kaupunkioikeudet. Katolisena aikana kirkko vastasi myös maallisesta vallanpidosta.

Raumalla oli vaikuttavana tekijänä myös fransiskaani veljeskuntaan kuulunut luostari, joka pe-

rustettiin 1440-luvulla eli samoilla vuosilla kuin kaupunki. Paikkakunta oli vauras kaupunki, jolla oli 1500-luvun alussa kaksi kirkkoa ja kirkolla oma koulukin.

Uuden tutkimustiedon mukaan koulu oli nimenomaan seurakunnan ylläpitämä, ei fransiskaanikonventin.

Luostarikoulun arvellaan keskittyneen veljeskunnan hengelliseen koulutukseen.

Historiateoksen runko-osan kirjoittanut tutkija, filosofian tohtori Tuula Hockman sanoo Rauman

keskiajan ja uuden taitteen olevan ajallisesti hyvin kiehtova tutkittava.

Tutkimus rajattiin keskialalta vuoteen 1640, koska Pyhän Ristin kirkko runsaine esineistöineen tarjoaa paljon konkreettista tutkittavaa.

Kirjan aikajanelle osuu muutos katolisesta ajasta reformaation aikaan 1500-luvun alkupuolella. Kuningas Kustaa Vaasan päätöksillä luostarilaitos ajettiin alas ja fransiskaani luostari lakkautettiin Raumalta 1538.

Anu Lahtisen ja Miia Ijäksen toimittamassa kirjassa on 19 artik-

kkelia seurakunnan ja fransiskaani luostarin vaiheista. Yhtenä raumalaisena erikoisuutena on selvitys *Westhin Codex* -kirkkokäsikirjasta 1550-luvulta, jossa on kirkollisten toimitusten ohjeita sekä kirkkolauluja nuotteineen.

Rauman seurakunnan kappalainen ja koulumestari Mathias Westhin nimiin kirjattu, suomenkielinen kirkkokäsikirja vuodelta 1546 on lajissaan Suomen vanhin.

Tutkimus ei kyennyt varmistamaan, kirjoittiko vai kopioiko Westh liturgisen teoksen, vai oli-ko hän vain kirjaharvinaisuuden omistaja.

Kaupunki vanheni kaksi päivää

Kari Suni

Tuoreen tulokinnan mukaan Rauman syntymäpäivä on 15.4.1442. Tähän asti syntymäpäivää on vietetty 17. huhtikuuta.

Korjattu perustamispäivä on laskettu uudelleen unionikuningas Kristoffer Baijerilaisen käskynhaltijan Kaarle Knuutinpojan alikirjoittamasta alkuperäisestä privilegiokirjeestä. Tutkija, filosofian

tohtori Tuula Hockman selvitti yhteistyössä Ruotsin valtionarkiston, Riksarkivetin, asiantuntijoiden kanssa kirjeen keskiaikaisen päiväyksen oikeellisuuden.

Keskiaikaiseen tapaan privilegokirje on päivätty muotoon ”kahdeksan päivää pääsiäisen jälkeisen sunnuntain jälkeen” eli 8. huhtikuuta 1442 lukien kahdeksan päivää laskien merkitsee Rauman syntymäpäiväksi 15.4.